

[K] **NERVEUZE PIXELS.**
JOHAN DE VOS OVER FOTOGRAFIE

Geen krant, magazine of tijdschrift kan vandaag nog zonder fotografie. Met de commerciële introductie van de digitale toepassing ervan is het aantal fotoamateurs exorbitant toegenomen. Niet alleen de opname zelf maar ook de verwerking van foto's kent voor de meeste liefhebbers geen geheimen meer. Waarom moet er dan nog over fotografie nagedacht worden? Johan De Vos, zelf fotograaf, gewezen directeur van een Academie voor Schone Kunsten en origineel criticus, stelt zich die vraag in de publicatie *Nerveuze pixels*, waarin hij schrijft: "Dit is mijn vijfde en laatste boek over foto's en fotografie." Onder de subtitel *Fotografie sinds 1999* alludeert hij op het feit dat hij in dat jaar een eenvoudig digitaal toestel kocht en er sindsdien een fervent gebruiker van werd. In het daaropvolgende decennium bepaalde dat zijn visie op het beeld en zijn gebruikers. De Vos schrijft graag en veel, hij heeft een eigen stijl, ietwat weerbarstig, en zijn visie is erg persoonlijk. Men kan er niet altijd mee akkoord gaan, maar er ook

niet ongevoelig voor blijven. Dat is ook zo voor zijn jongste en blijkbaar laatste boek, al valt dat *laatste* nog te bezien.

Er mogen geen misverstanden over bestaan: het boek gaat niet alleen over digitale fotografie. De auteur waaiert uit naar krantenfoto's, fotomusea en -tentoonstellingen, het fotografieonderwijs, schoonheid, en bespreekt in het laatste deel ook een aantal foto's. *Nerveuze pixels* is een leerzaam boek omdat het bol staat van kennis en reflectie. De eruditie van De Vos is grenzeloos en de auteur weet op een bevattelijke en ludieke manier de meest serieuze items aan de lezer over te brengen. De Vos leert kijken, interpreteren en analyseren. Het simpelste beeld wordt in zijn ogen de kern van een universum, want iedere foto is het product van de maker met zijn persoonlijke karakter, ambitie en kunde. En daar dient respect voor opgebracht te worden, zowel bij het kijken als bij het beoordelen. Dat geldt niet uitsluitend voor de beroepsfotografen maar ook voor de studenten fotografie die De Vos beoordeelde bij hun eindproeven, en zelfs voor de gewone huis-, tuin- en keukenfotograaf die geen enkel onderwerp meer uit de weg gaat nu de dure films en het dito

Het internet is een onuitputtelijke bron van foto's geworden, zegt Johan De Vos in zijn boek *Nerveuze pixels*. Deze foto hoort bij de zoekopdracht "fun en party".

fotopapier vervangen werden door de digitale opname waar men de minder geschikte foto's zonder chagrijn kan verwijderen..

Het hoofdstuk waarin hij over de schoonheid uitweidt, is exemplarisch voor de clemente houding van de auteur ten opzichte van foto's van zowel professionelen als amateurs. Zonder schoonheid is het leven dor, schrijft hij, en het is geen luxe. De schoonheid is subjectief, het herkennen ervan loopt gelijk met de geestestoestand, de opvoeding of de intelligentie van de kijker. Onbewust echter kent zowat iedereen ongeschreven regels waarbij het horizontale, de harmonie van de kleuren, het evenwicht in een beeld een rol spelen bij het kijken. Dat geldt voor de schilderkunst maar ook voor de fotografie. De schoonheid die geëtaleerd wordt op billboards en in glossy magazines is doorgaans een valse schoonheid, die beantwoordt aan criteria die vandaag aan de orde zijn. Eerst waren er de anorectische modellen en nu propageert men de wat beter in het vlees zittende dames. Schoonheid is derhalve onderhevig aan veranderingen in de cultuur, al blijven, bij de beoordeling, die ongeschreven regels altijd van kracht.

Een ander en materiëler aspect van de fotografie is dat van de gespecialiseerde musea en van het artistieke expositiecircuït. Johan de Vos formuleert wat hij noemt een "balorige" gedachte: "Ik heb de indruk dat de fotografie zich ontwikkelde van een enigszins liberaal naar een meer socialistisch medium." Hij bedoelt dat niet politiek, al gaat zijn sympathie uit naar de vroegere Franse minister van Cultuur Jack Lang, die als politicus misschien het meest gedaan heeft voor de fotografie. De auteur verwijst naar de evolutie van het medium, dat aanvankelijk slechts beoefend werd door welgestelden. Het was een dure hobby. Sinds halfweg de vorige eeuw evolueerde de belangstelling voor de fotografie, schrijft hij, naar een breder, volks en meer geëngageerd publiek. Mensen uit zowat alle landen en culturen herkennen foto's; ze zijn een betaalbaar middel geworden om zich te uiten. Met foto's kan men onrecht aanklagen, gebeurtenissen documenteren en kunst bedrijven. Fotografie is gedemocratiseerd. Door de toenemende aandacht voor het fotobeeld zijn er immers musea voor opgericht, hebben fotografen artistieke pretenties gekregen en zijn kunstgaleries er niet meer vies van, integendeel.

Fotografen zijn zich, eerst in de Verenigde Staten en daarna ook elders, gaan meten met hedendaagse schilders. Het gangbare middelgrote formaat bleezen ze op tot afmetingen die met schilderijen konden wedijveren. Met relatief weinig werken kon een fotograaf zo een hele zaal van het museum of galerie vullen en indruk en naam maken. Een museum organiseert echter niet alleen maar exposities, ook verzamelen, bewaren en onderzoeken horen tot de kerntaak van zo'n instelling. Over die taken staan in het boek veel zinnige dingen. Ze zijn niet nieuw, maar horen thuis in een publicatie die door veel amateurfotografen gelezen moet worden omdat leken vaak niet bij deze aspecten stilstaan. Neem nu het conserveren. Veel gedateerde foto's vertonen ouderdomsverschijnselen die vaak te wijten zijn aan een onzorgvuldige afwerking of aan de kwaliteit van de papiersoorten. Ze vertonen zilverachtige randen of ze vergelen en verdwijnen stilaan. Men is nu zo ver dat opleidingen voor restaurateurs aangeboden worden in gespecialiseerde hogescholen. Anders wordt het voor gedigitaliseerde foto's. We weten nog te weinig hoe een digitaal beeld zich in de toekomst zal gedragen. De drager is onbetrouwbaar. Aangezien een museum ook archiveert, is het nu de vraag hoe digitale foto's voor de toekomst bewaard moeten worden. Bijna altijd zijn ze gemanipuleerd via de computer en het programma Photoshop. Ze zijn op die manier uniek en niet te multipliceren zoals dat met het papieren procédé het geval is.

Het zijn maar enkele beschouwingen uit een veelvoud van materiaal dat De Vos in *Nerveuze pixels* samenbracht. Het boek is geen academische verhandeling, integendeel. De Vos is een geboren verteller die op een onconventionele manier alle aspecten van de fotografie aan de oppervlakte brengt. Iedereen die wel eens "een plaatje" schiet, kan er wat van opsteken.

LUDO BEKKERS

Johan De Vos, *Nerveuze pixels, fotografie sinds 1999*, Lannoo, Tielt, 2009, 174 p.